

Asia: VN/18505/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi

Kommentit esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista yleisesti

Kommentit yleisesti esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista

Valtiokonttori pitää esityksen tavoitteita kannatettavina, kuten tietyistä maksullisista asiakkuuksista riippumatonta tunnistautumista sähköisiin julkishallinnon palveluihin yhdenvertaisesti sekä julkisen hallinnon vahvan sähköisen tunnistamisen kustannusten hallittavuutta. Puhelinasiointi on edelleen merkittävä osa julkisia palveluja ja olisi siksi tärkeää toteuttaa vahvan sähköisen tunnistamisen väline sekä teknisiä ratkaisuja, joita voitaisiin hyödyntää myös puhelinasioinnissa. Lisäksi on huomioitava EU:n ja muun maailman vastaava kehitys lainsäädännössä ja teknisissä toteutuksissa, joten yhteentoimivuuden varmistaminen on tärkeässä roolissa.

Kommentit digitaalisesta henkilöllisyydestodistuksesta

Digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen yleistymisen ja jalkauttamisen suhteen on tehtävä paljon viestintää ja toimeenpanoa, jotta sekä sen konkreettinen hyväksyttävyyden julkisen hallinnon palveluissa että hyväksyttävyyden kansalaisten keskuudessa toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla. Tähän lausuntopyyntöön on annettu paljon kansalaisten negatiivisia lausuntoja, joka tukee tämän jalkauttamistyön tärkeyttä.

Kommentit ulkomaalaisen digitaalisesta asiointivälineestä

Jos ulkomaalaisen asiointivälineeseen liittyvän etärekisteröinnin osalta asiointipalvelut arvioivat aina erikseen, voidaanko välinettä hyödyntää niiden palveluissa, toteutus saattaa hajaantua. Kun osa asiointipalveluista ottaisi etärekisteröitymiseen perustuvan ulkomaalaisen asiointivälineen käyttöön ja osa ei, on mahdollista, että samaan asiointikokonaisuuteen kuuluvissakin palveluissa tulisi hajontaa ja tämä ei edistäisi yleisesti digitaalista asiointia.

Lisäksi täytyy olla yksiselitteistä miten välineen käyttöön ottava ulkomaalainen henkilö saa etukäteen tiedon siitä, missä sähköisissä asiointipalveluissa väline on riittävä tunnistautumiseen. Lisäksi täytyy olla yksiselitteistä, kuinka tieto välineen voimassaolosta tai sen peruuttamisesta välitetään.

Kommentit luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä

Luonnollisen henkilön tunnistusväline jää esityksen perusteella hieman epäselväksi, mutta sen käyttötarkoitus yhdenvertaisuutta lisäävänä välineenä on tärkeä. Luonnollisen henkilön tunnistusvälinettä koskee sama kuin digitaalista identiteettiä eli sen jalkauttamisen suhteen on tehtävä paljon toimeenpanotyötä, jotta sekä sen konkreettinen hyväksyttävyyden julkisen hallinnon palveluissa että hyväksyttävyyden kansalaisten keskuudessa toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla. On myös huomioitava, että ero julkisen ja yksityisen sektorin välillä on toisinaan vaikeasti määriteltävä, jonka takia tunnistusvälineen käyttökohteet olisi pyrittävä määrittelemään ja viestimään mahdollisimman selkeästi.

Kommentit ehdotetusta toimintamallista ja viranomaisten tehtävistä palveluiden tuottajina

Muutoksen jalkauttaminen on ehdottoman tärkeää hyväksyttävyyden ja toimivuuden kannalta. Tarkasteltavana on mm. mahdolliset muutostarpeet olemassa oleviin järjestelmiin, uudet tekniset ratkaisut ja luonnollisen henkilön tunnistusvälineen hyödyntämisen edellytykset. Valtiokonttori toivoo selkeitä linjauksia virastoille, koska niillä on merkittävä vaikutus toteutustapoihin ja -aikatauluihin.

Esitysluonnokseen sisältyvät säädösehdotukset ja niiden perustelut

Kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta sekä esitetystä sääntelystä yleisesti

-

Kommentit ehdotuksesta Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annettavaksi laiksi

-

Kommentit ehdotuksesta digitaalisesta henkilöllisyydestä annettavaksi laiksi

-

Kommentit muuhun ehdotettavaan lainsäädäntöön

-

Kommentit henkilötietojen käsittelyä koskevista sääntelyratkaisuista sekä tietosuojaa koskevista kysymyksistä

-

Kommentit esityksen perustuslakia ja säätämisyjärjestystä koskevista kysymyksistä

-

Kommentit esityksessä esitetystä alustavasta kilpailuoikeudellisesta arviosta

-

Kommentit muista esitykseen ja sen valmisteluun liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä

-

Vaikutusten arviointi

Kommentit vaikutusten arvioinnista yleisesti

Lähtökohtaisesti vaikutuksia on arvioitu kattavasti monesta näkökulmasta, myös kv. tasolla. Julkisen hallinnon rakenne on nykyisin hyvin moninainen ja sisältää myös alasta riippuen erilaisia public-private- jotka saattavat aiheuttaa tulkintaongelmia tai yllättäviä vaikutuksia.

Kommentit taloudellisista vaikutuksista

-

Kommentit vaikutuksista viranomaisten toimintaan

-

Kommentit muista yhteiskunnallisista vaikutuksista ja ympäristövaikutuksista

-

Millaisia vaikutuksia ehdotetulla sääntelyllä olisi oman organisaationne tai toimialanne näkökulmasta?

-

Kohdennetut kysymykset vaikutusten arvioinnin tarkentamiseksi jatkovalmistelun aikana (lausunnonantaja voi valita itselleen soveltuvat teemat)

Julkishallinnon toimijoita pyydetään arvioimaan, millaisia määrärahaveikutuksia (esimerkiksi järjestelmäkustannuksia tai henkilöstökustannuksia) esitetyllä lainsäädännöllä ja ratkaisulla arvioidaan olevan organisaatiossa sekä ottamaan kantaa ovatko muutokset hoidettavissa nykyisten määrärahojen puitteissa vai vaativatko ne lisämäärärahoja.

Virastoille voi syntyä kustannuksia koulutustarpeista, mikäli viestintää ja jalkauttamista ei ole pääosin keskitetty. Mikäli keskitetty koulutuksen tuki toimii hyvin, kustannukset virastotasolla on todennäköisesti melko pieniä.

Kiellettyä valtiontukea ja kilpailuneutraliteettia koskevia kysymyksiä on käsitelty valmistelun aikana, mutta näitä kysymyksiä ei ole kyetty arvioimaan tyhjentävästi. Miten arvioisitte näitä kysymyksiä ja miltä osin esitettyä arviota olisi erityisesti tarkennettava? Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksilla olevan kilpailulle sekä olemassa olevien että tulevaisuudessa kehittyvien palveluiden näkökulmasta?

Esitetyt alustavat selvitykset ja arviot vaikuttavat perustelluilta. Jatkovalmistelussa jää harkittavaksi pyytää komission näkemys toiminnan ei-taloudellisesta luonteesta asiantilan selkeyttämiseksi.

Vastaavatko suunnitellut ratkaisut asiointipalveluiden tarpeeseen?

Suunnitellut ratkaisut ovat monelta osin askel eteenpäin. Puhelinasiointi on melko yleistä julkishallinnon nk. kansalaispalveluissa ja olisi tarkoituksenmukaista ratkaista, miten tunnistautuminen voidaan suorittaa luotettavasti puhelinasioinnissa.

Miten arvioitte ehdotusten vaikuttavan tunnistuksen hyödyntäjien toimintaan, esimerkiksi asiointipalveluiden tarjoajiin? Onko ehdotuksella vaikutuksia esimerkiksi sähköisen tunnistamisen käyttöön, liiketoiminnan kannattavuuteen tai investointien tarpeeseen?

-

Millaisia teknisiä toteutuksia tai hankintoja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntäminen osaltanne tai toimialallanne edellyttäisi sähköisessä ja/tai käyntiasioinnissa? Miten tämä vertautuu tunnistuspalveluiden ostoon luottamusverkoston toimijoilta?

-

Mitä vaikutuksia digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tarjoamisella yksityisen sektorin käyttöön on nykyiseen tunnistuspalveluiden hankintaan luottamusverkoston palveluntarjoajilta?

-

Onko esityksellä vaikutuksia uusien yksityisen sektorin tunnistusvälineiden tai -palveluiden tarjonnan syntymiseen luottamusverkostossa tai sen ulkopuolella?

-

Millä tavoin arvioitte esitettyjen ratkaisujen vaikuttavan nykyisten vahvan sähköisen tunnistamisen palveluntarjoajien liiketoimintaan? Onko tähän vaikutusta sillä, missä määrin ja kuinka kauan palveluntarjoajille maksettaisiin tunnistustapahtumista julkisen sektorin palveluihin tai sillä, onko digitaalinen henkilöllisyystodistus luottamusverkostotoimijoiden hyödynnettävissä maksutta?

-

Millä tavoin arvioitte ehdotusten vaikuttavan ulkomaisiin yrityksiin ja asiointipalveluihin?

-

Miten esitetyt ratkaisut ja ehdotettava sääntely vastaavat erityisryhmien tarpeisiin erilaisissa asiointitilanteissa? Onko yhdenvertaisuus otettu riittävästi huomioon?

-

Arvioitteko, että hankkeessa esitetty ratkaisu parantaa alle 15-vuotiaiden mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin? Mahdollistavatko ratkaisut sen, että asiointipalvelut voivat halutessaan huomioida palvelussaan henkilön iän? Onko alaikäisten asiointimahdollisuuksien mahdollisella laajenemisella vaikutuksia asiointipalveluiden tuottamiseen?

-

Millä tavoin arvioitte, että esitys vaikuttaa ulkomaalaisten henkilöiden mahdollisuuksiin käyttää asiointipalveluita Suomessa tai ennen maahan saapumista? Millaisia vaikutuksia esityksellä on työntekijöiden liikkuvuuteen?

-

Onko tietoturvallisuutta ja tietosuojaa koskevat kysymykset mielestänne otettu riittävästi huomioon esitetyissä ratkaisuissa ja ehdotetussa sääntelyssä?

-

Muut kommentit

-

Stormbom Tanja
Valtiokonttori